

Overførselsmodtagere i Danmark i historisk perspektiv

Gruppen på overførsler er skrumpet de sidste 20 år

I dag er 812.000 personer på overførselsindkomst og 738.000 personer, når man ser bort fra støttet beskæftigelse. Fra 2010 er gruppen faldet med godt 45.000 personer og andelen af overførselsmodtagere er nu den laveste siden 2008, hvilket er overraskende i forhold til krisen. Forklaringen skal findes i, at flere er begyndt på en uddannelse, men der kan også være blevet flere personer, som ikke modtager offentlig ydelse og forsørges af familien – fx som følge af udfaldet af dagpengesystemet. Endelig er der i disse år store årgange, der tækker sig tilbage på folkepension, hvilket også kan være med til at trække antallet af overførselsmodtagere ned. Andelen på overførselsindkomst har de sidste 20 år haft en faldende tendens.

af chefanalytiker **Erik Bjørsted**
& senioranalytiker **Jes Vilhelmsen**

12. april 2014

Analysens hovedkonklusioner

- Samlet var der i 2013 ca. 812.000 fuldtidspersoner på overførselsindkomst, når man ser bort fra SU-modtagere og pensionister, svarende til knap 22½ pct. af de 15-64 årige. Dermed er antallet af overførselsmodtagere faldet med 22.000 personer i 2013 og med ca. 45.000 personer siden 2010.
- Ser man yderligere bort fra støttet beskæftigelse, er antallet af overførselsmodtagere på omkring 738.000 fuldtidspersoner, hvilket svarer til godt 20 pct. af de 15-64 årige.
- Andelen af overførselsmodtagere er i forhold til krisens omfang overraskende lav. Mens andelen uden arbejde er på niveau med slutningen af 90'erne, er andelen af overførselsmodtagere således den laveste siden 2008 og endda lavere end i kølvandet på dot.com krisen i begyndelsen af 00'erne, som var en langt mindre alvorlig krise end den nuværende.
- Gabet mellem andelen på overførselsindkomst og andelen uden arbejde er vokset under krisen. Forskellige indikatorer peger i retning af, at der er blevet flere studerende og flere ældre, der trækker sig tilbage på folkepension. Der kan dog også være blevet flere, som ikke modtager offentlig ydelse – f.eks. som følge af udfaldet af dagpengesystemet.
- Beskæftigelsesfrekvensen i Danmark – dvs. andelen af de 15-64 årige, som er i arbejde – er trods krisen fortsat blandt de højeste i EU.

Kontakt

Chefanalytiker

Erik Bjørsted

Tlf. 33 55 77 15

Mobil 27 68 79 50

eb@ae.dk

Kommunikationschef

Mikkel Harboe

Tlf. 33 55 77 28

Mobil 28 36 87 50

mh@ae.dk

Færre overførselsmodtagere i 2013

Samlet var der i 2013 ca. 738.000 fuldtidspersoner på overførselsindkomst, når man ser bort fra folkepensionister, SU-modtagere og personer i støttet beskæftigelse, som samtidig tæller med i beskæftigelsen. Det er et fald på næsten 20.000 personer i forhold til 2012.

Inkl. personer i støttet beskæftigelse er antallet af overførselsmodtagere ca. 812.000 fuldtidspersoner, hvilket er et fald på ca. 22.000 fuldtidspersoner i forhold til 2012. Det fremgår af tabel 1, der viser antallet af overførselsmodtagere på de forskellige ordninger.

Faldet i antallet af overførselsmodtagere er især trukket af færre modtagere af efterløn, som er faldet med knap 6.400 i 2013 samt af færre modtagere af sygedagpenge.

Samtidig er der bl.a. som følge af udfaldet af dagpengesystemet blevet færre registrerede ledige og endelig er antallet af førtidspensionister faldet. Faldet i antallet af førtidspensionister opvejes dog af en tilsvarende stor stigning i antallet af ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere, som ikke er i aktivering.

Da krisen brød ud voksede antallet af overførselsmodtagere, hvilket skyldtes at antallet af arbejdsløse samt antallet af ikke-arbejdsmarkedsparate kontanthjælpsmodtagere voksede, som en konsekvens af krisen. Samlet voksede antallet af overførselsmodtagere fra 2008 til 2010 således med ca. 90.000 personer inkl. støttet beskæftigelse og med 80.000 personer ekskl. støttet beskæftigelse.

Samlet er antallet af overførselsmodtagere dog siden 2010 faldet med ca. 45.000 fuldtidspersoner inkl. støttet beskæftigelse og med ca. 40.000 ekskl. støttet beskæftigelse.

Den bemærkelsesværdige udvikling kan dække over flere ting.

For det første er flere begyndt på en uddannelse. Således skønnes iflg. Økonomiske Redegørelse, dec. 2013, antallet af SU-modtagere fra 2009 og frem til 2013 at være vokset med 80.000 personer.

De store årgange (68'erne) er efterhånden overgået til folkepension. I Økonomisk Redegørelse, dec. 2013 ventes antallet af folkepensionister således i 2013 at lande på 1.036.000 mod 907.000 i 2009 – en stigning på 129.000 personer.

Endelig kan gruppen af personer i den arbejdsdygtige alder, som står uden offentlig forsørgelse være vokset i løbet af krisen. Inden krisen stod mange beskæftigede uden sikkerhedsnet i tilfælde af ledighed, fordi de havde fravalgt a-kasse medlemskab i de gode år. Samtidig er der i løbet af 2013 faldet over 30.000 personer ud af dagpengesystemet og for hver femte af disse er der ingen registreringer af at de får overførselsindkomst eller lønindkomst.

I den Registerbaserede Arbejdsstyrke Statistik er der også konstateret en stigning i antallet af personer på ca. 17.000 personer fra 2009-2012, som ikke er i arbejde, og om hvilke der på nuværende tidspunkt ikke foreligger registeroplysninger om, at de får overførselsindkomst. Vismændene konstaterede det samme stigning i gruppen i vismandsrapporten fra efteråret 2011. Danmarks Statistik er dog i gang med et større udredningsarbejde omkring denne gruppe, hvorfor udviklingen skal tolkes forsigtigt, men

fremadrettet kan udfaldet af dagpengesystemet samt det gensidige forsørgerkrav betyde at flere, som står uden arbejde ikke modtager offentlig forsørgelse.

Tabel 1. Antallet overførselsmodtagere

	2013	2012-2013	2008-2013	2010-2013
	Fuldtidspersoner	Ændring, fuldtidspersoner		
Registrerede ledige	117.482	-1.240	66.271	3.643
Feriedagpenge	5.025	-1.240	-616	-223
Vejledning og opkvalificering i alt	41.199	-2.050	780	-16.460
Støttet beskæftigelse ex praktik	74.346	-3.305	3.039	-6.344
Praktik	17.846	-1.444	10.745	2.766
Barselsdagpenge ex orlov til børnepasning	51.568	-2.371	-8.845	-8.056
Førtidspension	232.574	-4.756	-3.310	-6.351
Efterløn	97.691	-6.365	-40.077	-26.220
Fleksydelse	6.446	118	3.297	1.048
Kontanthjælp og introduktionsydelse	89.606	5.354	32.408	21.925
Revalideringsydelse	2.176	-304	-3.478	-1.974
Ledighedsydelse	13.707	533	5.054	2.442
Sygedagpenge i alt	62.512	-5.063	-18.372	-11.969
Orlovsydelser	0	0	-2.389	-219
I alt	812.178	-22.133	44.507	-45.992
I alt ekskl. støttet beskæftigelse	737.832	-18.828	41.468	-39.648

Anm: Der ses bort fra personer på folkepension og SU-modtagere. Personer på sygedagpenge med job er inkluderet i opgørelsen, ligesom opgørelsen også omfatter førtidspensionister, som har job ved siden af førtidspensionen. Der ses kun på personer under 65 år.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik og ADAM's databank.

Antallet af overførselsmodtagere har siden midten af 90'erne haft en faldende tendens

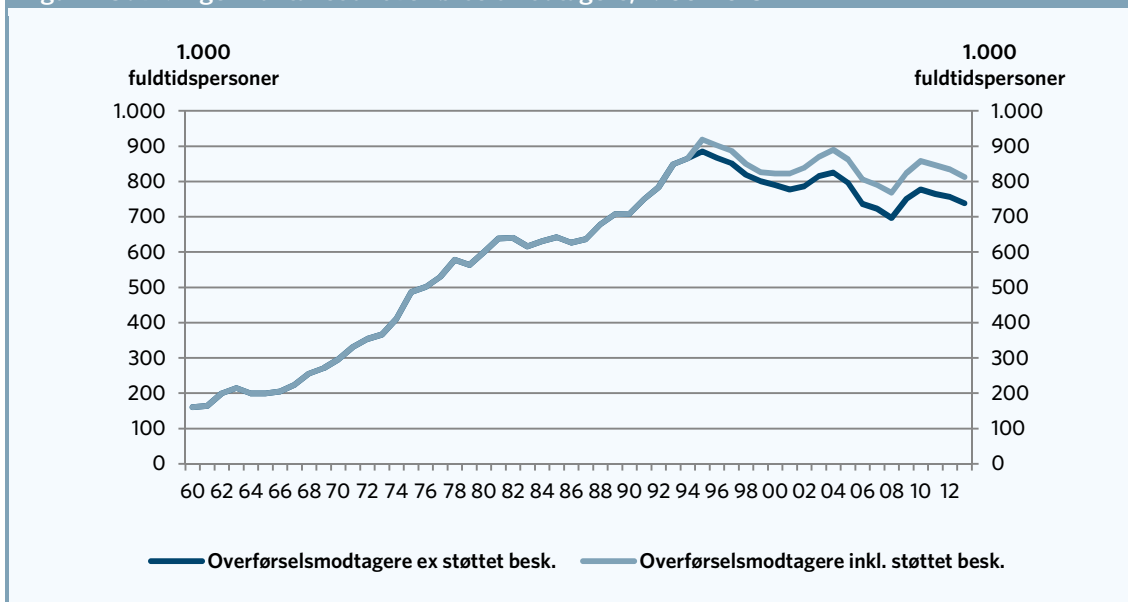
I modsætning til det billede, man kan få i den økonomiske debat, ligger antallet af overførselsmodtagere i de arbejdsdygtige aldre langt fra et rekordniveau. I 2013 lå antallet af overførselsmodtagere faktisk under niveauet i 2004 i kølvandet på afmatningen, som fulgte efter den bristede IT-boble.

Det er bemærkelsesværdigt i lyset af, at vi de senere år har gennemlevet den største økonomiske krise siden 2. verdenskrig. Det fremgår af figur 1, som viser udviklingen i antallet af overførselsmodtagere siden 1960.

Som det også fremgår af figur 1, var antallet af overførselsmodtagere højest i midten af 90'erne, hvor omkring 900.000 i den arbejdsdygtige alder var på overførselsindkomst (inkl. personer i støttet beskæftigelse).

Udviklingen op til midten af 90'erne afspejler dels, at man i 60'erne og 70'erne udbyggede velfærdsydelserne, og dels at perioden 1973-1993 var stærkt præget af to oliekriser samt de syv magre år, som fulgte i kølvandet på kartoffelkuren i 1986.

Figur 1. Udviklingen i antallet af overførselsmodtagere, 1960-2013

Anm: Der ses på følgende ydelser: A-dagpenge, kontanthjælp, aktiverede, revalideringsydelse, sygedagpenge, ledighedsydelse, førtidspension, efterløn, overgangsydelse, arbejdsmarkedsorlov, feriedagpenge og barselsorlov. Personer på sygedagpenge med job er inkluderet i opgørelsen, ligesom opgørelsen også omfatter førtidspensionister, som har job ved siden af førtidspensionen. Der ses alene på personer i alderen 15-64 år. Udviklingen i figuren er således ikke påvirket af nedsættelsen af pensionsalderen fra 67 til 65 år. Data fra Danmarks Statistiks databank går kun tilbage til 2007. Data fra 1985-2006 er konstrueret ved at kæde Danmarks Statistiks tal med tal fra ADAM's databank, korrigeret for personer over 64 år. Aldersfordelingen er baseret på ADAM's befolkningsregnskab, UADAM. Data før 1984 er en tilbageregning pba. tal fra Finansministeriet. Der findes kun data for støttet beskæftigelse tilbage til 1995.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, RAS, den Sammenhængende Social Statistik, ADAM's databank, UADAM og Finansministeriet.

Siden midten af 90'erne har der overordnet set været en faldende tendens i antallet af overførselsmodtagere, som midlertidigt blev afbrudt af den globale afmatning i begyndelsen af 00'erne i kølvandet på IT-boblen og igen af den nuværende krise.

Før den nuværende krise var antallet af overførselsmodtagere, når man ser bort fra støttet beskæftigelse, tilbage på niveauet fra slutningen af 80'erne på ca. 700.000 fuldtidspersoner i den arbejdsdygtige alder. Inkl. støttet beskæftigelse var antallet af overførselsmodtagere inden krisens udbrud på knap 770.000 fuldtidspersoner.

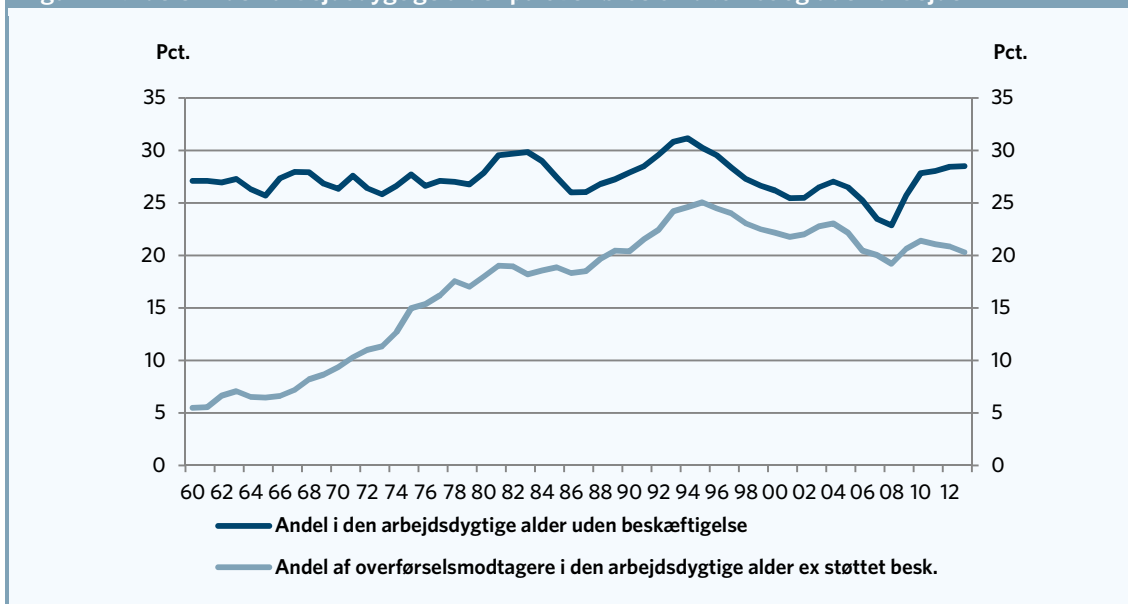
Ser man på antallet af overførselsmodtagere i den arbejdsdygtige alder i forhold til befolkningen mellem 15 og 64 år, svarer de ca. 812.000 overførselsmodtagere til, at knap 22½ pct. i den arbejdsdygtige alder i dag er på overførselsindkomst.

Ekskl. personer i støttet beskæftigelse er det godt 20 pct. af de 15-64 årige, som er på overførselsindkomst. Det er, som det fremgår af figur 2, ikke specielt højt set i et 20-årigt perspektiv.

Andelen af overførselsmodtagere er ligesom antallet af overførselsmodtagere i dag noget lavere end efter den seneste nedtur i kølvandet på IT-boblen, selvom denne krise har været af langt mere alvorlig karakter end den der fulgte i kølvandet på IT-boblen i begyndelsen af 00'erne.

Andelen af overførselsmodtagere toppede ligesom antallet af overførselsmodtagere i midten af 90'erne, hvor ca. en fjerdedel i den arbejdsdygtige alder var på overførselsindkomst.

Figur 2. Andelen i den arbejdsdygtige alder på overførselsindkomst og uden arbejde

Anm.: Der ses på følgende ydelser: A-dagpenge, kontanthjælp, aktiverede, revalideringsydelse, sygedagpenge, ledighedsydelse, førtidspension, efterløn, overgangsydelse, arbejdsmarkedsorlov, feriedagpenge og barselsorlov. Personer på sygedagpenge med job er inkluderet i opgørelsen, ligesom opgørelsen også omfatter førtidspensionister som har job ved siden af førtidspensionen. Der ses alene på personer i alderen 15-64 år. Udviklingen i figuren er således ikke påvirket af nedsættelsen af pensionsalderen fra 67 til 65 år. Data fra Danmarks Statistiks databank går kun tilbage til 2007. Data fra 1985-2006 er konstrueret ved at kæde Danmarks Statistiks tal med tal fra ADAM's databank, korrigeret for personer over 64 år. Aldersfordelingen er baseret på ADAM's befolkningsregnskab, UADAM. Data før 1984 er en tilbageregning pba. tal fra Finansministeriet. Der findes kun data for støttet beskæftigelse tilbage til 1995.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, RAS, den Sammenhængende Social Statistik, ADAM's databank, UADAM og Finansministeriet.

Figur 2 viser også andelen i den arbejdsdygtige alder, som er uden arbejde, og som enten er på overførselsindkomst, bliver forsørget af familien eller forsørger sig selv.

Gabet mellem andelen af personer uden arbejde (den mørkeblå kurve) og andelen af overførselsmodtagere *ekskl.* støttet beskæftigelse (den lyseblå kurve) kan i store træk fortolkes som gruppen i den arbejdsdygtige alder, der bliver forsørget af familien/forsørger sig selv eller er studerende, som evt. modtager SU.¹

At spændet blev mindre op gennem 60'erne og 70'erne afspejler, at samfundet gik fra familie/selvforsørgelse til, at det offentlige tilbød forskellige typer overførselsindkomster, hvis man af den ene eller anden årsag ikke arbejdede.

Samtidig er det værd at bemærke, at andelen uden arbejde har ligget meget stabilt på omkring 27 pct. i perioden. Selv da man udbyggede velfærdssystemet i 60'erne og 70'erne, hvor markant flere kom på overførselsindkomst, voksede andelen i den arbejdsdygtige alder uden arbejde ikke. Man kan derfor ikke umiddelbart konkludere, at bare fordi man har opbygget et velfærdssamfund med mulighed for offentlig forsørgelse, at en højere andel så ikke forsørger sig ved at arbejde.

Fra 1960 til 1972 (lige inden 1. oliekrise) voksede andelen i den arbejdsdygtige alder på overførselsindkomst således fra 5½ pct. til ca. 11 pct. Alligevel lå andelen i den arbejdsdygtige alder uden arbejde relativt stabilt på ca. 27 pct.

¹ Gruppen på overførselsindkomst i figur 2 indeholder også personer som er på sygedagpenge og barsel, og som har et arbejde. Gabet i figur 2 er derfor en approximation på forskellen mellem andelen uden arbejde og andelen på overførselsindkomst uden arbejde. I den Registerbaserede Arbejdsstyrke Statistik (RAS) kan man lave en mere præcis opdeling. De seneste tal i RAS dækker i realiteten dog kun 2012.

Gabet mellem den del af befolkningen mellem 15-64 år, som ikke er i arbejde og andelen af personer på overførelse i figur 2 er blevet udvidet kraftigt under krisen.

Ser man på andre statistikker, som fx den Registerbaserede Arbejdsstyrke Statistik (RAS) ses også en udvidelse af gabet mellem den del af befolkningen, som ikke er i arbejde og den del af befolkningen som er på overførelsesindkomst. Andelen uden arbejde er således vokset mere end andelen på overførelsesindkomst. Det fremgår af tabel 2, som viser befolkningen uden arbejde fordelt på overførelsesindkomst, uddannelse og øvrige, som er en restgruppe, hvor der på nuværende tidspunkt ikke er registeroplysninger om, at de modtager offentlig ydelse.

Tabel 2. Andelen uden arbejde i RAS						
	2008	2009	2010	2011	2012	2008-2012
	Andel af befolkningen mellem 18-64 år, pct.					Pct.point
Andel uden arbejde	23,6	26,7	27,5	27,6	28,2	4,6
Heraf på overførelse mv.	16,3	18,6	18,8	18,6	18,6	2,3
Heraf studerende	3,1	3,6	4,0	4,5	4,9	1,8
Heraf øvrige	4,2	4,5	4,7	4,5	4,7	0,5

Anm: Der ses på de 18-64 årige.

Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistik, Den Registerbaserede Arbejdsstyrke Statistik (RAS).

En del af forklaringen på udvidelsen af gabet i RAS-statistikken, er som nævnt at flere er begyndt på en uddannelse – andelen af de 18-64 årige, som er under uddannelse er således vokset med 1,8 pct. point, svarende til knap 60.000 flere studerende, som samtidig ikke arbejder.

Derudover er der flere personer, hvor der på nuværende tidspunkt ikke foreligger registeroplysninger om, at de modtager offentlig ydelse. Andelen af øvrige personer uden for arbejdsstyrken er således vokset fra 4,2 pct. til 4,7 pct. af de 18-64 årige, svarende til ca. 17.000 personer.

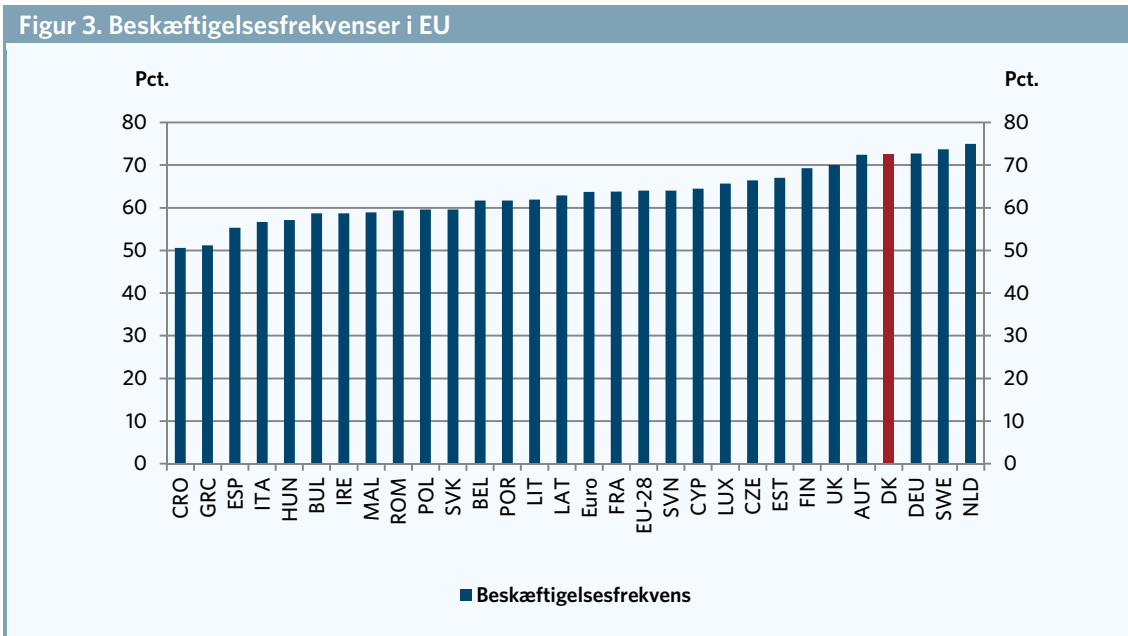
Danmarks Statistik er i gang med et større udredningsarbejde omkring denne gruppe, hvorfor udviklingen skal tolkes forsigtigt, men fremadrettet kan udfaldet af dagpengesystemet, som tallene i tabel 2 ikke fanger samt det gensidige forsørgerkrav i den nye kontanthjælpsreform betyde at flere vil blive forsørget af familien/samboende kæreste, hvis de ikke får et arbejde.

Danmark har den fjerde højeste beskæftigelsesfrekvens i EU

På trods af, at ca. hver femte i den arbejdsdygtige alder herhjemme er på overførselsindkomst, har Danmark den fjerde højeste beskæftigelsesfrekvens i EU-27. Det fremgår af figur 3, som viser, at andelen af befolkningen i den arbejdsdygtige alder, som er i arbejde, ligger på godt 72½ pct., mens den i EU-27 som helhed er på 64,1 pct.

Selvom en femtedel i den arbejdsdygtige alder herhjemme er på overførselsindkomst betyder det således ikke, at Danmark har en lav andel i den arbejdsdygtige alder, som går på arbejde. Tværtimod ligger Danmarks beskæftigelsesfrekvens i top 4 i EU-27 på trods af vores veludbyggede velfærdssystem med diverse overførselsindkomster.

Under den økonomiske krise har mange i Danmark mistet deres arbejde, hvilket har betydet, at særligt gruppen, der modtager dagpenge og kontanthjælp, er steget markant i de senere år. Dertil kommer også, at arbejdsmarkedet i løbet af krisen formentlig er blevet mindre rummeligt og derfor har vanskeligheder ved at rumme de svage grupper på arbejdsmarkedet.

Kilde: AE på baggrund af Eurostat.